

Flersporede samtaler og hvordan de skabes

*Liv Moeslund Ahlgren
Thea Helene Nørgaard
Hannah Fedder Williams
Aarhus Universitet
hannahfedderwilliams@gmail.com*

Abstract

It is a well-known phenomenon that participants orient to several things, people or topics within conversations. Sometimes, this can develop into what Maria Egbert (1993) calls schisming, namely when a single conversation diverges into several conversations that are not necessarily dependent on each other. This paper takes a conversation analytic approach to showing how some participants in a conversation (three members of a study group in this case) can create and take part in two different conversations, which are both dependent on the main conversation. Furthermore, it shows that participants create these subordinate conversations through intersubjective processes and contextualization of their roles and relationships. Lastly, it suggests and discusses a new phenomenon similar to the notion of schisming that we call primary and secondary conversational tracks/sequences, and how it can be further investigated in talk in interaction.

Keywords: conversation analysis, schisming, contextualization, intersubjectivity

1 Introduktion

Formålet med denne undersøgelse er at vise, hvordan to forskellige samtalespor i en enkelt samtale kan opstå gennem kontekstualisering, herunder især måden deltagerne gør deres relationer. Et videoklip af en samtale mellem tre personer vil blive brugt som data for undersøgelsen. Analysen er baseret på udvalgte uddrag af denne samtale og tager udgangspunkt i fremgangsmåden for en singlecase-analyse, som fremlagt i Pomerantz og Fehr (1997). Først vil vi afgrænse og definere relevante begreber for undersøgelsen, hvorefter vi i vores analyse vil vise, hvordan samtalen i vores data opsplittes til to forskellige samtalespor. Disse spor ser vi som henholdsvis seriøse og ikke-seriøse (jf. afsnit 2.3). Herunder vil vi undersøge, hvordan de forskellige samtalespor skabes og kontekstualiseres af deltagerne. Derudover vil vi diskutere, hvordan fænomenet med skift i samtalespor, vi ser i vores data, kan sammenlignes med begrebet schisming i samtaler med forskellige spor (jf. Egbert, 1993). Vi vil slutteligt argumentere for, at fænomenet, vi har identificeret, er et selvstændigt samtalefænomen, der bør undersøges nærmere.

Vi vil i løbet af artiklen bruge ordet 'spor' om de sideløbende sekvenser, vi finder i vores data. Dette er for at tydeliggøre, at der er tale om en opsplittning af samtalen i to forskellige 'retninger'. Desuden

må det pointeres, at disse spor ikke skal forveksles med 'sidesekvenser' jævnfør Jefferson (1972), som er opklarende sekvenser i samtaler.

2 Begrebsafklaring

2.1 Samtaleanalysens fundamentale principper

I vores undersøgelse og analyse af vores data har vi taget udgangspunkt i samtaleanalysens fundamentale principper om turtagning og turtagningssystemer i samtaler. Dette er primært med udgangspunkt i teori om organisering af ture i samtaler samt hvordan afsendere designer ytringer til deres modtagere (se for eksempel Sacks, Schegloff og Jefferson, 1974). Med turtagningssystem mener vi et system i en given samtale, der består af minimum to deltagers interaktion, der intersubjektivt forhandles hvorved ture tildeles samtaledeltagerne.

2.2 Interaktive processer: Kontekstualisering og intersubjektivitet

Begreberne kontekstualisering og intersubjektivitet hænger stærkt sammen med forståelsen af, hvordan samtaler er organiseret som sociale, interaktive processer, og de er ligeledes væsentlige, når man gør relationer i samtaler. I denne undersøgelse vil vi fremover bruge begrebet 'at gøre relationer' til at illustrere, hvordan samtaledeltagerne forhandler sig frem til relationer og handler på dem (jf. Heritage, 1984).

Kontekstualisering refererer til idéen om, at ytringer og handlinger er med til at skabe den kontekst, de opfattes i (Auer, 1992, s. 4). Samtaledeltagerne skaber dermed konteksten for samtalen, mens de taler. Alle ytringer ændrer forholdene for interaktionen, og konteksten for forståelse og handling forandres hermed (Heritage, 1984, s. 106). Samtidig rummer begrebet kontekstualisering idéen om, at deltagerne i en interaktion viser hinanden deres forståelse af konteksten samt deres tilslutning til denne gennem deres verbale og non-verbale ytringer (Goodwin og Goodwin, 1992, s. 80).

Intersubjektivitet refererer ifølge Schegloff (1991, s. 158) til det faktum, at deltagerne i en samtale tager hensyn til det, der kommer forud i samtalen og deres fælles forståelse af hvilke handlinger, de kan foretage senere i samtalen. Derudover koordinerer deltagere i en samtale også deres standpunkt (stance) til handlinger og begivenheder, mens de udfører dem. Sidnell (2014, s. 368) nævner dette som et af de vigtigste aspekter ved intersubjektivitet.

2.3 Schisming

Det fænomen, at en samtale kan opdeles i flere parallelle samtaler, kaldes schisming. Schisming refererer til det, at en samtale med minimum fire deltagere splittes op i to eller flere samtaler (Egbert, 1997, s. 2). For at opdele samtalen i to vil man typisk initiere en ny sekvens uafhængigt af den igangværende. Den centrale egenskab ved schisming er således, at der er to simultant sideløbende turtagningssystemer, der bevæger sig uafhængigt af hinanden (Egbert, 1993, s. 79). Det betyder også, at deltagerne kun behøver at bevæge sig i det ene turtagningssystem. Dog sker det undertiden, at deltagere orienterer sig efter begge samtaler: "There is an interface between the two simultaneous

conversations during schisming” (Egbert, 1997, s. 3). Grænsen mellem de to samtaler behøver dermed ikke at være skarpt optegnet, og som samtaledeltager er det muligt at forholde sig til begge på én gang. Desuden finder Egbert (1997, s. 31) også, at emnerne i de to samtaler oftest er forskellige, og at emnet, der behandles i det nye spor, ofte tages op grundet eksterne faktorer i situationen (f.eks. at bede om et glas vand til et middagsbord, hvor der foregår en anden samtale). Blikretning spiller også en stor rolle i schisming, og en visuel markør af et skift mellem samtalerne kan således introducere det verbale skift mellem disse (Egbert, 1993, s. 94). I vores samtaledata finder vi et fænomen, der ligner schisming på mange punkter, dog uden simultane turtagningssystemer. Vi vil derfor fokusere på lighederne med schisming. Derudover bruger vi begrebet spor eller samtalepor til at beskrive disse sideløbende turtagningssystemer, der i vores data netop ikke er simultane.

2.4 *Seriøsitet og ikke-seriøsitet*

I vores data finder vi eksempler på spøgende elementer, parodier og latter, der afviger fra den mere seriøse samtale, der ellers føres. Som Schegloff (2001) og Holt (2013) kalder vi i denne undersøgelse alle ytringer, der ikke kan karakteriseres som seriøse, for ikke-seriøse. Ikke-seriøse ytringer kan f.eks. være ytringer, der indeholder spøgende elementer, parodier og latter. Som Holt (2013, s. 105) pointerer, opstår ikke-seriøsitet i samtale som et resultat af forhandlinger og samarbejde mellem samtaledeltagerne. Derfor er ikke-seriøsitet intersubjektivt og kan kontekstualisere relationer.

3 Data og transskription

Det datamateriale, der ligger til grund for denne undersøgelse, er videooptagelser af en samtale, hvor en studiegruppe på fire personer fra en videregående uddannelse taler om nogle individuelle træningsprogrammer, de skal lægge, herunder deres individuelle mål. Alle navne og personlige informationer er anonymiseret. Samtaldeltagerne har vi kaldt Anders, Bastian, Cecilie og Diana. Ved et tilfælde deltager Anders dog ikke i de uddrag, vi har valgt at analysere. Det datamateriale, som vil blive analyseret, er et halvandet minuts uddrag af den samlede optagelse.

Optagelserne foregik i et mødelokale, og optageudstyr mv. blev placeret og startet, hvorefter vi forlod lokalet. For at sikre optimal synlighed af alle deltagere blev de placeret på langsiden af et bord.

Deltagerne har på forhånd givet skriftligt samtykke til, at vi må bruge optagelserne til forskning og undervisning af forskere og studerende, der har underskrevet en fortrolighedserklæring. Vi har samtidig lovet, at vi ikke viser data til personer, der ikke har underskrevet en sådan fortrolighedserklæring. Opbevaring og behandling af data sker desuden i henhold til gældende lovgivning om personfølsomt data.

Data er transskriberet med udgangspunkt i konventionerne fra Hepburn og Bolden (2013). Dertil har vi tilføjet konventionen; til at angive let faldende enheds-final intonation, der ikke falder så lavt som niveauet angivet, med punktum. Vi har transskriberet gestik og blikretning jf. konventionerne fra Mondada (2013). Vi har brugt følgende symboler til at omkranse samtaldeltagerens gestik:

∞ markerer blikretning fra Cecilie

* markerer gestik af Cecilie

Desuden bruger vi forkortelserne ‘h.’ og ‘v.’ for ‘højre’ og ‘venstre’. Gestiktransskriptioner er markeret med rød skriftfarve.

4 Analyse

I vores samtaledata ser vi, at der foregår en opsplnitning af samtalen til noget, der kan betragtes som værende to spor: I det ene samtalepor diskuteres studiegruppemedlemmernes træningsprogrammer af både Bastian, Cecilie og Diana. I det andet samtalepor griner Cecilie og Diana og joker med de emner, der ellers tales om i det andet seriøse og fagligt orienterede spor. I analysen vil vi undersøge eksempler på disse skift, samt hvordan deltagerne laver intersubjektive forhandlinger for at initiere dem.

4.1 Skift mellem samtalepor

4.1.1 SKIFT TIL IKKE-SERIØST SAMTALEPOR

I følgende sekvens er det tydeligt, hvordan samtalen skifter mellem et seriøst og et ikke-seriøst spor. Her diskuterer Cecilie og Diana nyttigheden af at løbe med et GPS-ur, her et Garmin-ur, hvilket kommer i forlængelse af en sekvens, hvor Bastian, Cecilie og Diana taler om og vurderer Garmin-urets funktion. Cecilie forklarer, at uret giver et bip, og Bastian tilkendegiver, at ”det fungerer godt” (linje 2-4).

(1) “Løb lille svin”

- 1 CEC: jm jeg har også set* *man kan sæt æh i ved sån
cec: -->* *h. hånd om v. håndled --> 1.4
- 2 det der interval på [så gir] den et bip [°når°_]
- 3 BAS: [m] [jaja,]
- 4 BAS: det *fungerer godt_=
- cec: --->*
- 5 CEC: =*løb lille svin * *°okay°.=
- cec: *h. hånd slår i luften * *mimer at løbe -->
∞gazes at dia--> 5.9
- 6 DIA: =kheh HA [HA* HAH
- cec: -->*
- 7 CEC: [°høhhøhheh°

Ytringen, vi fokuserer på, er ”løb lille svin <°okay°” i linje 5. Den består af to gange opdigtet rapporteret tale, der er hhv. en ytring i imperativ og en tilhørende accept af denne. Således er ytringen et nærhedspar produceret af Cecilie selv, og den består af en førstepardel, hvor Cecilie parodierer Garmin-uret, og hvad det kunne sige til hende, samt af en andenpardel, hvori Cecilie parodierer sig selv. Cecilies stemmeføring ændrer sig fra den ene ytring til den anden, hvilket tydeliggør, at der er tale om to forskellige karakterer (Berger og Doehler, 2015, s. 793). De to dele af ytringen har i tillæg til den ændrede stemmeføring gestik, der passer til dette. Den første del, ”løb lille svin”, følges af, at Cecilie gør et illustrativt klask ud i luften – en bevægelse der illustrerer det, man ville gøre, hvis man

skulle have et ”lille svin” til at løbe. Den anden del af ytringen, ”<°okay°”, illustrerer Cecilie ved at gøre bevægelser med armene, der parodierer en løbers armbevægelser.

Ytringen ”løb lille svin <°okay°” i linje 5 fungerer som en invitation til ikke-seriøsitet, hvilket er tydeligt i næste tur, hvor Diana ler (linje 6), og turen efter igen, hvor Cecilie tilslutter sig hendes latter (linje 7). Ytringen er ikke kun en generel invitation til ikke-seriøsitet, den er tilmed rettet specifikt mod Diana, idet hun i slutningen af ytringen med sit blik inviterer Diana til respons – blikretning spiller nemlig en afgørende rolle for at invitere til respons fra modtagere (Goodwin, 1979). Ytringen ”løb lille svin <°okay°” indleder på den måde et ikke-seriøst spor, som både Diana og Cecilie orienterer sig efter. Det skal desuden bemærkes, at Bastian ikke deltager i udvekslingen af disse ikke-seriøse ytringer.

Ytringen ”løb lille svin <°okay°” kommer lige efter en sekvens, hvor Cecilie og Bastian diskuterer Garmin-uret (linje 1-4), og hvor de hverken bruger smilende stemme, latterpartikler eller karikaturer. Denne sekvens kan derfor siges at være et seriøst samtalepor. Cecilies ikke-seriøse ytring ”løb lille svin <°okay°” (linje 5) er direkte påhængt (*latched*) den foregående ytring fra Bastian, ”det fungerer godt” (linje 4), så skiftet mellem den forrige sekvens og denne kommer altså ret brat uden nogen markører for emne- eller sporskifte. En lignende brat overgang vil vi præsentere og undersøge i næste afsnit, hvor Bastian introducerer en seriøs sekvens efter en ikke-seriøs sekvens.

4.1.2 BASTIANS SKIFT TIL SERIØST SAMTALEPOR

Det følgende uddrag viser, hvordan samtalen skifter fra det ikke-seriøse til det seriøse spor. I dette uddrag indleder Diana og Cecilie en kort sekvens med latter og smilende stemmeføring, hvorefter Bastian direkte efterfølgende og uden reference til lattersekvensen vender tilbage til det foregående emne ved at indlede en ny sekvens. Vi vil i dette afsnit undersøge, hvordan man kan se, at Bastian kun deltager i det seriøse spor i samtalen.

(2) ”Inden for lige par gange-agtigt”

1	CEC:	∞inden for li:ge (0.5) p̄ar ḡang: f̄a(h)gt(h) [iɡf?∞
	cec:	∞kigger på dia og smiler -----∞
2	DIA:	[ndåh h̄ah
3	DIA:	hah[h̄ah hahh̄ah .hh
4	CEC:	[.hhh
5	BAS:	Hvor smadret er du hvis du løber fem kilometer <på
6		fem (0.3) #asså:#_
7		(0.2)
8	CEC:	Ndet ved jeg ik_

Bastians ytring i linje 5-6 er en interrogativ sætning efterfulgt af et inkrement: ”Hvor smadret er du hvis du løber fem kilometer <på fem (0.3) #asså:#”. Ytringen behandles som en informationsforespørgsel og bliver dermed førstepardelen af et nærhedspar, som Cecilie i næste tur fuldender ved at producere andenpardelen ”Ndet ved jeg ik” i linje 8.

Ytringen kommer direkte efter en længere sekvens, som Cecilie og Diana har haft før uddragets begyndelse, hvor de med mange ikke-seriøse elementer har diskuteret, hvordan Cecilies løbehastighed kan forbedres. Bastian genoptager herefter emnet (Cecilies træningsmål), der blev talt

om før denne ikke-seriøse sekvens. Fordi ytringen kommer direkte efter den ikke-seriøse sekvens, er det bemærkelsesværdigt, at den ikke indeholder nogen af de elementer, den foregående sekvens indeholdt, nemlig latterpartikler og smilende stemmeføring. Det er tydeligt, at den netop også opfattes som værende noget ganske andet end de forrige ikke-seriøse ture, for Cecilie producerer heller ikke de nævnte ikke-seriøse elementer i sit svar og designer således sin ytring specifikt til Bastian i den nye, seriøse kontekst. Hun tilslutter sig Bastians standpunkt og behandler hans ytring som en seriøs forespørgsel. På den måde er de begge med til at skabe en ny kontekst i interaktionen og viser samtidig hinanden, at de opfatter denne nye kontekst som seriøs.

Det er bemærkelsesværdigt, at Bastian ikke tilslutter sig den foregående sekvens' ikke-seriøse kontekst. Under hele sekvensen reagerer han ikke på ikke-seriøsiteten, men han ser lyttende ud og tilpasser sig på den måde som passiv modtager af talen. Han deltager således slet ikke i latteren og ikke-seriøsiteten, men viser dog med sin næste ytring ("Hvor smadret er du hvis du løber fem kilometer <på fem (0.3) #asså:#"), at han er stadig er en del af samtalen. Derfor er måden, hans nye, seriøse ytring bliver introduceret, også påfaldende. Ved bratte emneskift er der en tendens til, at man viser en vis interesse for det foregående emne ved at vise sig som modtager af dette (display of recipientship) med f.eks. en vurderende ytring, før man skifter emne (Jefferson, 1993, s. 3). Bastian kunne her have gjort dette ved at respondere på latteren og acceptere den ikke-seriøse kontekst og først derefter genintroducere det tidligere behandlede emne. Dette sker imidlertid ikke, hvorfor det lader til, at Bastian slet ikke forholder sig til eller orienterer sig efter den foregående ikke-seriøse sekvens. Dette fænomen finder man også i samtaler med schisming (jf. afsnit 2.2), hvor der eksisterer to sideløbende turtagningsystemer, og man kun behøver orientere sig efter det ene. Dette er imidlertid ikke hvad vi finder, da Bastian rent faktisk orienterer sig efter turtagningsystemet ved at vente med sit emneskift til Cecilie og Diana er færdige med at le. Vi vurderer derfor, at der er tale om to spor i samtalen – og ved ikke at forholde sig til Diana og Cecilies turtagningsystem viser Bastian, at han kun orienterer sig efter det ene, seriøse spor. Dermed er der altså ikke tale om to turtagningsystemer, og som følge af det er der heller ikke tale om schisming. Bastian gør dermed også en mere seriøs relation med Cecilie og Diana i det spor, hvor han deltager, modsat de to andre, der sammen gør en mere venskabelig relation, som vi kom frem til i afsnit 4.1.1.

I dette afsnit har vi behandlet et uddrag, der indeholder en brat introduktion af en seriøs sekvens i en ikke-seriøs sekvens. Vi har set, at Cecilie og Diana gennem gensidig forhandling kan koordinere deres standpunkt, så de kan skifte mellem to forskellige typer samtalepor, der ikke behøver forholde sig til hinanden. Samtidig har vi observeret, at Bastian kun orienterer sig efter det seriøse spor.

4.2 Kontekstualisering og relationer

I dette afsnit analyseres uddrag, hvor Cecilie og Diana bruger latter og blikretning til at indlede ikke-seriøse sekvenser samt et uddrag, hvor dette ikke lykkes. På den måde undersøges, hvordan kontekstualisering, herunder især gøren af relationer, spiller en væsentlig rolle i åbningen af det ikke-seriøse spor.

4.2.1 INDLEDNING AF IKKE-SERIØS SEKVENNS VHA. LATTER

I nedenstående uddrag producerer Cecilie en ytring som en del af en større sekvens om sine træningsmål. Diana kommer med en latterytring, og Cecilie producerer sin næste ytring med latterpartikler og smilende stemme:

(3a) “Over de de her tre måneder”

1	CEC:	Hvis vi tager <u>o</u> ver de her <u>t</u> re måneder * <u><super så ska</u>
	cec:	<u>*slår i luften med h. hånd-></u>
2		jeg <u>n</u> ok [n <u>å</u> det;]*
	cec:	<u>-->*</u>
3	DIA:	[nt <u>h</u> eh] h [h <u>i</u> hhhhhh <u>h</u> ih .hhh
4	CEC:	[<u>f</u> a(h)ssåf s .hh

Dianas ytring i linje 3 består af fem latterstavelser og en smule indånding: ”nt heh h hihhhhhhhhh .hhh”. Den starter som overlap i slutningen af Cecilies foregående ytring, ”Hvis vi tager over de her tre måneder <super så ska jeg nok nå det;” (linje 1-3), og fortsætter mens Cecilie i næste inkrement overlapper med ”a(h)sså” med smilende stemme (linje 4). Hele sekvensen før Dianas lattersekvens har hverken haft latterpartikler eller smilende stemme, hvilket kan pege på, at samtaledeltagerne hidtil har behandlet sekvensen som seriøs. Dette ændres dog her, hvor Diana producerer disse latterpartikler. Hun tilpasser sig på den måde som modtager af en ikke-seriøs ytring og viser dermed også, at hun behandler den forrige ytring som ikke-seriøs. Således bliver Dianas ytring også en andenpartdel af et nærhedspaar, der består af en invitation til ikke-seriøsitet og en passende ikke-seriøs respons.

Efter Dianas første latterstavelse ”nt heh h” producerer Cecilie en overlappende ytring – inkrementet ”a(h)sså” med en latterpartikel og smilende stemme. Dette viser tydeligt, at hun tilpasser og tilslutter sig Dianas latter og standpunkt – ved selv at producere en latterpartikel og smilende stemme accepterer hun, at hendes forrige ytring er blevet behandlet som ikke-seriøs, og at hun går med på denne behandling.

Denne introduktion af ikke-seriøsitet i uddrag (3) er interessant, fordi det viser nogle helt tydelige intersubjektive mekanismer. Vi kan ikke vide, om Cecilies ytring i linje 1 har haft en ikke-seriøs hensigt, men Diana tager et tydeligt ikke-seriøst standpunkt ved at besvare den med latter. Dette standpunkt forholder Cecilie sig til og koordinerer sin næste ytring med det, og de to deltagere får dermed forhandlet sig til et fælles standpunkt. På den måde kontekstualiserer de også det ikke-seriøse samtalepor i fællesskab – Diana viser med sin latter, at hun forholder sig til en ikke-seriøs kontekst, og Cecilie godkender og forstærker denne kontekst ved at tilslutte og tilpasse sig latteren. Vi ser således, at ikke-seriøse responser kan bruges til at introducere det ikke-seriøse samtalepor i denne interaktion.

4.2.2 INDLEDNING AF IKKE-SERIØS SEKVENNS VHA. BLIKRETNING

I foregående afsnit viste vi, at det ikke-seriøse samtalepor kan åbnes af latterinvitationer. I dette afsnit vil vi vise, hvordan blikretning kan spille samme rolle. Nedenstående uddrag starter, hvor uddrag 3a sluttede, og nedenstående latterudveksling i linje 3-4 er den samme vi finder i slutningen af 3. Efter Diana og Cecilies nævnte latterudveksling fortsætter Cecilie i linje 5 med at tale om sine

træningsmål, men denne gang – i modsætning til hendes ytring i uddrag 3a, linje 1 – retter hun blikket mod Diana og producerer latterpartikler i slutningen af ytringen. Derefter ler Diana, og Cecilie ler kort sammen med hende:

(3b) “Inden for lige par gange-agtigt”

3	DIA:	[nt heh] h [hihhihhihhih .hhh
4	CEC:	[fa(h)ssåf s .hh
5	CEC:	Jeg tænkt det inden for sn,
6		((noget rammer bordet))
7	CEC:	∞inden for li:ge (0.5) par gang: fa(h)gt(h)[igf?∞
	cec:	∞ser på dia og smiler -----∞
8	DIA:	[ndåh hah
9	DIA:	hah[hah hahhahh .hh
10	CEC:	[.hhh

Turene efter Dianas indledende latterytring i linje 3 er tydeligt ikke-seriøse. I linje 4 har Cecilies ”a(h)sså” latterpartikler og smilende stemmeføring, og i linje 7 har hendes ”a(h)gt(h)ig” ligeledes latterpartikler, hvilket ifølge Jefferson (1979: 82) ofte er en latterinvitation. Derudover har Diana endnu en latterytring i linje 8-9, og Cecilie har ligeledes en i linje 10. I Cecilies ytring i linje 7 retter hun sit blik mod Diana og smiler til hende i samme ytring, som hun begynder at producere latterpartikler i. Idet Goodwin (1979) pointerer, at en taler med sit blik kan udvælge en modtager af sin ytring, tyder det på, at ytringen i linje 7, “indenfor li:ge (0.5) par gang: fa(h)gt(h)igf”, må være specifikt rettet mod Diana både i kraft af dens modtagerdesign og af dens talerudvælgelse gennem blikretning.

Diana skaber således med sin latter i linje 3 en ikke-seriøs kontekst, og Cecilie accepterer og udbygger denne ved at tilpasse og tilslutte sig med sit ”a(h)sså” med smilende stemme og latterpartikler. Dermed har de to deltagere skabt en ikke-seriøs kontekst, som de udbygger yderligere i linje 7-10. Det interessante er her, at Cecilie ikke kun bliver inviteret til ikke-seriøsitet ved smil og latterinvitationer, men også ved talerudvælgelse gennem blikretning. De har således sammen forhandlet sig frem til, at de her gør en venskabelig relation og har et ikke-seriøst samtalepor, som de begge tilpasser og tilslutter sig som modtagere af. Denne relation skal ses i kontrast til den, som Bastian gør med Cecilie og Diana, der som nævnt i afsnit 4.1.2 ser ud til at være af mere seriøs karakter.

4.2.3 FEJLSLAGEN INDLEDNING AF IKKE-SERIØS SEKVENNS

En vigtig faktor for interaktive processer er, at deltagerens standpunkter må være gensidige. Alle parter skal således være enige om et fælles standpunkt og kontekst, hvilket vi ser mislykkes i det følgende uddrag, hvor Cecilie fortæller om sine planer for at blive bedre til at løbe hurtigt. I den forbindelse siger hun, at hun mangler et Garmin-ur. Ytringen, vi fokuserer på, er den, der kommer i linje 2-3:

(5) “Garmin-ur”

1 (1.1)
 2 CEC: Mangler et garmin-ur* jeg har sagt det til mine forældre ∞
 cec: ∞ ser på dia og smiler ∞
 3 ∞ *<kom nu me ∞ det ∞ garmin-ur.=*
 cec: *v. arm bøjet gnm. luften ∞ *
 cec: ∞ kigger ned- ∞ ∞ ser på dia og smiler ∞
 4 DIA: =så kan man oss gå og holde *ø:je hele tiden ∞ (0.2) ∞ lidt ∞
 cec: ∞ ∞

Denne ytring indleder en ny sekvens efter en lang pause på 1,1 sekund lige efter afslutningen på en sekvens om Cecilies træningsplaner. Ytringen består af to deklorative sætninger samt en imperativ sætning i rapporteret tale med en tilhørende armbevægelse, der består af, at Cecilie slår i luften med en knyttet venstre hånd. Imperativdelen fungerer som en parodi af Cecilie selv, og hun forstærker denne parodi med armbevægelsen. Derudover udvælger Cecilie Diana som modtager af ytringen ved at rette blikket mod hende. Selvparodiering og talerudvælgelse er, som behandlet tidligere, begge kendetegnende for en åbning af et ikke-seriøst spor mellem Diana og Cecilie. Cecilies ytring i linje 2 ser derfor ud til at være designet til potentielt at kunne åbne et ikke-seriøst spor. På den måde viser uddraget, at Diana og Cecilie gensidigt har skabt en relation, hvor de begge er potentielle modtagere af ikke-seriøse ytringer.

Det interessante er her, at Diana ikke behandler denne ytring som noget ikke-seriøst, tværtimod. Hun hænger nemlig sit svar direkte på Cecilies ytring og uddyber på den mere seriøse del af indholdet ved at sige: ”så kan man oss gå og holde ø:je hele tiden (0.2) ∞ lidt ∞ ”. Så selvom Diana tilpasser sig ved at tale om Cecilies emne og behandle det som relevant, tilslutter hun sig ikke Cecilies mulige ikke-seriøse standpunkt. Cecilies ytring har med selvparodiering og blikretning mod Diana på den måde potentiale til at kunne åbne en ikke-seriøs sekvens, men ytringen bliver ikke behandlet som en sådan, og derfor får en sådan sekvens ikke lov til at udfolde sig. Diana behandler blot Cecilies ytring som en informationsgivende handling. Dette viser, at det ikke er nok, at den ene part forsøger at kontekstualisere en ikke-seriøs sekvens. Den anden part er nødt til at tilslutte sig det standpunkt, at samtalen nu er ikke-seriøs, for at en ikke-seriøs kontekst kan skabes. Den ikke-seriøse kontekst er på den måde altid en gensidig forhandlingsproces, der kræver begge deltageres accept og tilslutning for at kunne opstå.

4.3 Opsummering

Vi har vist, at deltagerne i vores samtaledata opsplitter deres samtale i det, der kan betragtes som to forskellige spor. Det ene af disse spor kan karakteriseres som seriøst, og både Bastian, Cecilie og Diana deltager i det, mens Cecilie og Diana også kontekstualiserer et andet, ikke-seriøst spor. Dette ikke-seriøse spor, som indeholder latterpartikler og selvparodiering, åbnes gennem gensidig intersubjektiv forhandling.

5 Diskussion: Schisming eller et nyt fænomen?

5.1 Sammenligning med schisming

Den grundlæggende egenskab ved schisming er, at en samtale deler sig i to simultant forekommende spor, og at deltagerne forholder sig til ét af disse spor. Vi vil i dette afsnit vise, at vores fænomen ligner schisming på mange punkter, men at det dog afviger sig fra schisming, idet sporene ikke foregår simultant.

Første lighedspunkt med schisming er opsplitning af samtalen. Det ses ved at Bastian, Diana og Cecilie fører en seriøs samtale om deres træningsprogrammer, og at der indimellem kommer nogle bratte skift til ikke-seriøse samtalespor mellem Diana og Cecilie. I schisming vil der dog være forskellige deltagere i de to forskellige samtaler (dvs. minimum 4 deltagere i alt, jf. afsnit 2.2), hvor der i vores data er gengangere – her er Cecilie og Diana med i begge samtaler. I schisming kan man godt orientere sig efter begge spor, men det sker sjældent, at samtaledeltagere aktivt deltager i begge sekvenser (Egbert, 1997, s. 5).

Det andet lighedspunkt med schisming er måden, hvorpå skiftene mellem de to samtaler opstår. I afsnit 4.1.2 blev det analyseret, hvordan Bastian introducerer en seriøs sekvens uden reference til den foregående ikke-seriøse sekvens mellem Diana og Cecilie, hvilket man normalt vil gøre ved bratte emneskift. Dette kan tyde på, at Bastian orienterer sig efter, at det ikke-seriøse spor foregår, men at han ikke deltager aktivt i det. Gennem hele samtalen deltager Bastian kun i de seriøse dele, og hver gang en ikke-seriøs kontekst bliver (forsøgt) initieret, tilpasser Bastian sig ikke som modtager af dette. Omvendt forholder Diana og Cecilie sig til begge samtalespor, og nogle af gangene en af dem producerer en ytring, der potentielt kunne åbne det ikke-seriøse samtalespor (dvs. en ikke-seriøst designet ytring), udvælger de endda hinanden som modtagere gennem f.eks. blikretning, hvilket også er en typisk tendens ved initiering af parallelsamtaler i schisming (Egbert, 1993, s. 94).

Der er således nogle schisming-egenskaber, der går igen i disse uddrag af data. Der kører uafhængige samtalespor med skarpe overgange mellem dem, og vi ser deltagerne orientere sig mod kun det ene spor (som Bastian gør) eller mod dem begge (som Diana og Cecilie gør). Dog vil vi argumentere for at det, vi finder i vores data, ikke passer ind under Egberts (1993, 1997) definition af schisming, men blot er relateret til det. De forskellige samtalespor, som vi har fundet, foregår nemlig ikke simultant. Simultane samtaler er netop den centrale egenskab ved schisming. Derudover nævner Egbert (1997, s. 31), at opdelingen af samtalen oftest introducerer emner, der ikke har med hovedsporet i samtalen at gøre, men som er relevante for konteksten (jf. afsnit 2.2). I vores data derimod behandler de forskellige spor det samme emne. I stedet for en kontrast i emner er kontrasten i stedet mellem en seriøs og en ikke-seriøs behandling af emnet.

For at opsummere er det altså tydeligt, at det, der foregår i vores data, på mange måder er sammenligneligt med schisming, men dog afviger fra dette på nogle centrale punkter.

5.2 Forslag til beskrivelse af fænomenet

Der er således egenskaber ved det samtalefænomen, vi finder i vores data, som både peger på og strider imod, at det kan kategoriseres som schisming. Vi foreslår at betragte det som et særskilt fænomen, der kunne benævnes primære og sekundære samtalespor. Dette fænomen rummer følgende egenskaber: Samtalen, det forekommer i, deler sig til flere spor; samtalens deltagere orienterer sig efter flere eller kun det ene spor; sporene behandler samme emne, men på forskellig vis; der findes et primært og et sekundært spor; og åbningen af det sekundære spor kræver omfattende gensidige forhandlinger om kontekstualisering. Disse egenskaber vil blive uddybet herunder.

For det første er en særlig kvalitet ved det fænomen, vi finder i vores data, at de to forskellige samtalespor kan opretholdes af de samme personer, således at Cecilie og Diana orienterer sig mod både det seriøse og det ikke-seriøse spor. Det er hermed et fænomen, der indebærer, at de samme personer orienterer sig efter forskellige samtalespor på samme tid. Det er dog også muligt blot at orientere sig efter og tilpasse sig som modtager i det ene spor, som vi ser Bastian gøre.

For det andet bruger Cecilie og Diana blikretning til at udpege hinanden som modtagere af den parallelle samtale. Jævnfør Goodwin (1979) er dette en generel måde for samtaledeeltagere at udpege sig en modtager af ens ytring og er derved en del af modtagerdesign generelt. I vores data designer Cecilie og Diana ofte deres ytringer specifikt til hinanden og gør på den måde en venskabelig relation og skaber en fælles kontekst for denne gennem deres intersubjektive forhandlinger. Det er derfor tydeligt, at dette er en grundlæggende nødvendighed for at kunne have forskellige spor i en samtale. Cecilie og Dianas intersubjektive forhandlinger med latterinvitationer og selvparodiering kan også være en måde at gøre en bestemt venskabelig relation med hinanden, som de ikke gør med Bastian. Bastian gør til gengæld en relation med Diana og Cecilie, som er mere distanceret og seriøs. De forskellige samtalespor er derfor afhængige af, at bestemte relationer kontekstualiseres og opretholdes.

For det tredje er der et klart hierarki mellem samtalesporene. Vi ser, at åbningen af Cecilie og Dianas ikke-seriøse spor kræver intersubjektiv forhandling. Det lykkes dem ikke altid at åbne det, og der er færre deltagere i dette spor end i det seriøse spor. Disse faktorer kan pege på, at det ikke-seriøse spor fungerer som et sekundært spor, og at det seriøse er samtalens primære spor. Åbningen af det sekundære spor kræver således en aktiv forhandling mellem Diana og Cecilie, mens det primære spor vil kunne følges uden, at man gør denne indsats. Derudover er det interessant, at de to spor følger de samme emner, men behandler dem seriøst og ikke-seriøst. Dette kan igen pege på, at det sekundære spor fungerer som en ny vinkel på det etablerede emne fra det primære spor.

For at opsummere foreslår vi således, at vores fænomen betragtes som særskilt fra schisming, og at dette foreløbigt kan benævnes primære og sekundære samtalespor. Det er vigtigt at påpege, at dette samtalefænomen er beskrevet ud fra en analyse af halvandet minuts samtaledata, hvorfor det er relevant at analysere en langt større mængde data for at kunne beskrive og kategorisere fænomenet uddybende og eventuelt lave en eksempelsamling (jf. Hoey og Kendrick, 2017).

6 Konklusion

I denne undersøgelse har vi analyseret en samtale mellem tre personer i en studiegruppe og undersøgt, hvordan to forskellige samtalepor kan opstå gennem kontekstualisering, herunder især hvordan samtaledeltagerne gør deres relationer. Vi kom frem til, at der ud fra et primært samtalepor opstod et sekundært spor, når nogle af deltagerne aktivt gjorde en ikke-seriøs relation. Det blev desuden diskuteret, hvorvidt dette fænomen var en art schisming. Det er tydeligt, at der er schisming-lignende egenskaber at finde i vores data men også en del afvigelser. Derfor har vi valgt at identificere vores fænomen som et særskilt fænomen, som vi foreslår at benævne “primære og sekundære samtalepor”. Dette fænomen indebærer blandt andet en hierarkisk ordning af sporene, som behandler det samme emne på forskellige måder; at deltagerne kan rette sig efter det ene eller begge spor; samt at åbningen af de sekundære spor kræver kontekstualisering og gensidig intersubjektiv forhandling mellem deltagerne. Dog vil det kræve yderligere undersøgelse af lignende data for at afgøre, hvorvidt dette er et fænomen i sin egen ret.

Referencer

- Auer, P. (1992). Introduction: John Gumperz' Approach to Contextualization. I P. Auer & A. Di Luzio *The contextualization of language*. 1-37. Amsterdam, Philadelphia Pa.: John Benjamins Publishing Company.
- Berger, E. & S.P. Doehler. (2015). Direct reported speech in storytellings: Enacting and negotiating epistemic entitlements. *Text & Talk* 35(6). 789–813.
- Egbert, M. M. (1993). *Schisming – The Transformation from a Single Conversation to Multiple Conversations*. Los Angeles: University of California dissertation.
- Egbert, M. M. (1997). Schisming: The collaborative transformation from a single conversation to multiple conversations. *Research on Language and Social Interaction* 30. 1-51.
- Goodwin, C. (1979). The Interactive Construction of a Sentence in Natural Conversation. I G. Psathas (red.) *Everyday Language Studies in Ethnomethodology*. 97-121.
- Goodwin, C. & M. H. Goodwin. (1992). Context, Activity and Participation. I P. Auer & A. Di Luzio (red.), *The contextualization of language*. 77-100. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Heritage, J. (1984). *Garfinkel and Ethnomethodology*. Cambridge: Polity Press.
- Hepburn, A. & G. B. Bolden. (2013). The conversation analytic approach to transcription. I T. Stivers & J. Sidnell (red.), *The Handbook of Conversation Analysis*. 57-76. Oxford: Blackwell.
- Hoey, E. M. & Kendrick, K. H. (2017). Conversation Analysis. I A. M. B. de Groot & P. Hagoort (red.), *Research Methods in Psycholinguistics: A Practical Guide*. Wiley Blackwell.
- Holt, E. (2013). There's many a true word said in jest: Seriousness and non-seriousness in interaction. I P. Glenn & E. Holt (red.), *Studies of Laughter in Interaction*. 69-91. London: Bloomsbury.
- Jefferson, G. (1972). Side sequences. I D. Sudnow (red.), *Studies in social interaction*. 294-338. New York: Free Press.
- Jefferson, G. (1979). A technique for inviting laughter and its subsequent acceptance/declination. I G. Psathas (red.) *Everyday language: studies in ethnomethodology* 79–96. New York: Irvington.
- Jefferson, G. (1993). Caveat speaker: Preliminary notes on recipient topic-shift implicature. *Research on Language and Social Interaction* 26(1). 1-30.

- Mondada, L. (2013). Conventions for multimodal transcription. Flere oplysninger er ikke tilgængelige. Kan tilgås her: https://franzoestik.philhist.unibas.ch/fileadmin/user_upload/franzoestik/mondada_multimodal_conventions.pdf (sidst besøgt 23/1 2019).
- Pomerantz, A. & B. J. Fehr. (1997). Conversation analysis: an approach to the study of social action as sense making practices. I T. A. van Dijk (red.), *Discourse as social interaction: Discourse Studies 2*. 64-91. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Sacks, Harvey, Emanuel A. Schegloff & Gail Jefferson. (1974). A Simplest Systematics for the Organization of Turn-Taking for Conversation. *Language* 50 (4). 696-735.
- Schegloff, E. A. (1991). Conversation Analysis and Socially Shared Cognition. I L.B. Resnick, J. Levine & S.D. Teasley (red.), *Perspectives on Socially Shared Cognition*. 150-171. Washington, DC: American Psychological Association. American Psychological Association.
- Schegloff, E. A. (2001). Getting serious: joke → serious 'no'. *Journal of Pragmatics* 33(12). 1947-1955.
- Sidnell, J. (2014). The architecture of intersubjectivity revisited. I: N.J. Enfield, P.K. & J. Sidnell (red.), *The Cambridge Handbook of Linguistic Anthropology*. 364-399. Cambridge: Cambridge University Press.
- Steensig, J. (2012). Conversation Analysis and Affiliation and Alignment. I K. Mortensen & J. Wagner (red.), *The Encyclopedia of Applied Linguistics: Conversation Analysis*. Cambridge: Wiley-Blackwell.